

MA’NAVİY VA MADANIY ISLOHOTLAR DAVLAT SIYOSATINING USTUVOR YO‘NALISHIDIR

Qurbonova Nargiza Nasirdinbekovna

"University of economics and pedagogy"

Ijtimoiy gumanitar fanlar kafedrasi, Tarix fanlari nomzodi, dotsenti

Annotatsiya

Mazkur maqolada ma’naviy va madaniy islohotlarning davlat siyosatidagi ustuvor yo‘nalish sifatida tutgan o‘rni, ahamiyati va istiqbollari yoritilgan. Bugungi kunda jamiyatni rivojlantirish, milliy o‘zlikni anglash va yosh avlodni barkamol tarbiyalashda ma’naviy yuksalish hamda madaniy islohotlarning roli beqiyosdir. Maqolada davlat siyosati doirasida amalga oshirilayotgan amaliy ishlar, strategik dasturlar va ularning jamiyatdagi ta’sirini kuchaytirish bo‘yicha takliflar tahlil etiladi. Xususan, ma’naviy-ma’rifiy islohotlarning milliy qadriyatlarni tiklash, ta’lim, san’at va madaniyat sohalarini rivojlantirishdagi o‘rni alohida ko‘rib chiqiladi. Maqola jamiyatda sog‘lom ma’naviy muhitni yaratish va madaniy yuksalishga erishish yo‘lida olib borilayotgan islohotlarning samaradorligini yuksaltirish masalalariga e’tibor qaratadi.

Kalit so‘zlar: ma’naviy islohotlar, madaniy islohotlar, davlat siyosati, ustuvor yo‘nalish, milliy qadriyatlar, ma’naviy yuksalish, madaniy meros.

Abstract

This article highlights the role, significance, and prospects of spiritual and cultural reforms as a priority direction in state policy. Today, the role of spiritual progress and cultural reforms is invaluable in the development of society, the understanding of national identity, and the upbringing of a well-rounded generation. The article analyzes the practical work, strategic programs, and proposals aimed at enhancing their impact on society within the framework of state policy. In particular, the role of spiritual and educational reforms in restoring national values, and in the development of education, arts, and culture, is discussed in detail. The article focuses on increasing the effectiveness of ongoing reforms aimed at creating a healthy spiritual environment and achieving cultural progress in society.

Keywords: Spiritual reforms, cultural reforms, state policy, priority direction, national values, spiritual progress, cultural heritage.

Kirish

2023-yil 22-dekabr kuni Prezident Shavkat Mirziyoyev raisligida Respublika Ma’naviyat va ma’rifat kengashining kengaytirilgan yig‘ilishi bo‘lib o‘tdi. Yig‘ilishda

ma’naviyat va madaniyat faollari, adabiyot va san’at namoyandalari, shuningdek, Oliy Majlis palatalari, Vazirlar Mahkamasi vakillari, vazirlar va hokimlar ishtirok etdi.

Yig’ilishda ilm-fan, ta’lim va tarbiya, ma’naviyat sohalari oldidagi ustuvor vazifalar muhokama qilindi. Davlatimiz rahbari 9 ta yo’nalishda o’z fikrlarini bildirib, muhim tashabbuslarni ilgari surdi:

Birinchidan, ma’naviyat va madaniyat sohasi uchun metodik asos bo‘lib xizmat qiladigan milliy g‘oyamizni rivojlantirish bo‘yicha alohida dasturiy hujjat ishlab chiqish lozimligini ta’kidlandi. Davlatimiz rahbari ba’zi guruhlar orasida diniy qarashlarni Konstitutsiya va qonunlarimizga qarshi qo‘yish, dunyoviy qadriyatlarni harom deb bilish holatlari afsus bilan qayd etdi. Shuningdek, bu o‘rinda Ibrat domlaning “Ulamo g‘ayrat etkanda millat, albatta, isloh topur”, degan hikmatli so‘zlarini yodga oldi. Ziyolilar, nuroniylar, haj va umraga borib kelgan yurtdoshlarimiz ma’naviyat targ‘ibotchisi bo‘lishi, odamlarni yaxshilikka boshlashi kerakligini aytdi.

Ta’lim tizimiga qaratilayotgan e’tibor izchil davom ettirilishini, bu borada ham tenglik ta’minlanishi, xususan, qiz bolalarning o‘qishi va kasb-hunar egallashi jamiyat rivojida muhim ekani alohida ta’kidlandi.

Ikkinchidan, madaniy-ma’rifiy sohadagi ishlarda hokimlarning mas’uliyati oshirilishi, tuman va shaharlarda Ma’naviyat va ma’rifat maskanlari ishga tushirilishi, bugun ma’naviyat boshqa sohalardan o’n qadam oldinda yurishi, ma’naviyat yangi kuchga, yangi harakatga aylanishi kerakligini ta’kidladi.

Shu maqsadda, Surxondaryo viloyatida bildirilgan taklif asosida hududlardagi 4 ta sektorga qo‘shimcha ravishda ma’naviyat sektori tashkil etilishi ma’lum qilindi. Ular joylardagi Ma’naviyat va ma’rifat kengashlarining ishchi tuzilmasi sifatida faoliyat ko‘rsatadi.

Uchinchidan, teatr san’atini rivojlantirish bo‘yicha dastur ishlab chiqiladi. Unda eng yaxshi pyesalar uchun ijodiy buyurtma berish, ijodiy va yordamchi xodimlarning chet el teatrlarida mahoratini oshirish, yosh rejissyorlarni qo‘llab-quvvatlash uchun Mannon Uyg‘ur nomidagi mukofot ta’sis etish kabilar nazarda tutiladi.

Shuningdek, Prezidentimiz korxonalar va muassasalarda o‘yning bir kuni “Teatr kuni” deb belgilanib, xodimlarning teatrlarga borishi yo‘lga qo‘yilishi kerakligini aytib o‘tdi.

To‘rtinchidan, aholining bo‘sh vaqtini mazmunli o‘tkazishda 837 ta madaniyat markazining faoliyati juda muhimligi, ularda 4 mingga yaqin to‘garak da 120 mingdan ortiq yoshlar shug‘ullanib kelmoqda. Lekin ayrim markazlar o‘z binosiga ega emasligini, jami 8 mingta musiqa anjomiga ehtiyoj bor ekanligini ta’kidlab, bu borada viloyat hokimlarga ko‘rsatma berdi.

Prezident kelgusi yildan har bir tumanda sahnali zal, kutubxona, kinozal va to‘garak xonalari bo‘lgan bittadan madaniyat markazi faoliyati yo‘lga qo‘yiladi. Joylardagi 600 dan ziyod badiiy havaskorlik jamoalarining moddiy-texnik bazasini

yaxshilash bo‘yicha dastur qabul qilinib, bunga 100 milliard so‘m yo‘naltirilishini ta’kidladi.

Beshinchidan, milliy maqom va baxshichilik san’atini ilmiy asosda o‘rganish va rivojlantirish va kuchaytirish kerakligi ta’kidlab o‘tildi. Hozirgacha 120 ta maqom, baxshichilik dostonlari, xalq kuyi va qo‘shiqlari “oltin fond”ga yozib olindi. O‘zbekiston Prezidentining nomoddiy madaniy merosni muhofaza qilish, ilmiy o‘rganish va targ‘ib etishga doir qarori imzolandi. Unda, jumladan, Madaniyatshunoslik va nomoddiy madaniy meros institutini tashkil etish, qadimiy musiqa asarlarini tadqiq qilish, mamlakatimiz fondlarida saqlanayotgan 3 mingdan ziyod doston, maqom va folklor asarlarini zamonaviy formatga o‘tkazish ko‘zda tutilgan. Bundan tashqari maqom, katta ashula, baxshichilik, atlas va adras, kulolchilik va zargarlik kabi an‘analarni davom ettiradigan maktablar yaratiladi.

Oltinchidan, musiqa va raqs san’ati rivoji qo‘llab-quvvatlanadi. Jumladan, “Bahor” raqs ansambli ilgari Filarmoniya joylashgan mashhur san’at saroyida faoliyat yuritadi. Taniqli ashula va raqs ansambllari o‘zbek milliy san’atini dunyo xalqlariga tanishtirish maqsadida xorijga gastrol safarlari ko‘paytiriladi. Musiqa va raqs san’ati masalalarini ilmiy o‘rganish, sohada ilmiy kadrlarni ko‘paytirish va ilmiy tadqiqotlar uchun grantlar joriy qilinadi. Shuningdek, Toshkent davlat sirki binosi kapital ta’miranishini ta’kidladi.

Yettinchidan, xalqaro maydonda o‘zbek madaniy diplomatiyasi kengaytiriladi. Kelgusi yili Toshkentda nufuzli xalqaro jahon kreativ iqtisodiyotiga bag‘ishlangan konferensiya, Nukusda esa “Orol madaniyati” xalqaro ilmiy anjumani o‘tkazish rejalashtirildi.

Muzeylar faoliyatini takomillashtirish bo‘yicha yetti yillik dastur qabul qilinadi. Tarix muzeyi hamda San’at muzeyining yangi binolari barpo etiladi. Temuriylar tarixi hamda Tabiat muzeylarining ekspozitsiyasi yangilanadi. Alisher Navoiy nomidagi Adabiyot muzeyi kapital ta’miranadi.

Bundan tashqari, muzeylarimizda, xususan, Islom sivilizatsiyasi markazida Birinchi va Ikkinchi Renessans, davlatchilik tarixi va buyuk allomalar faoliyati bo‘yicha yangi ekspozitsiyalar tashkil qilinadi. Fransiya bilan hamkorlikda Milliy restavratsiya markazi faoliyati yo‘lga qo‘yiladi. Muqaddas kitob – Usmon Qur’oni sahifalari konservatsiya qilinadi.

Yurtimizning ko‘hna tarixiga bag‘ishlangan 18 ta arxeologiya yodgorligi ochiq osmon ostidagi muzeyga aylantiriladi. Samarqandda Sohibqiron Amir Temur bog‘lari qayta tiklanadi, “Buyuk ipak yo‘li” muzeyi barpo etilib, Bibixonim majmuasi restavratsiya qilinadi.

Sakkizinchidan, kino sohasi rivojlantiriladi. Bu borada “Tirik tarix” seriyasida Vatanimizning shonli o‘tmishiga bag‘ishlangan filmlar yaratish dasturi ishlab chiqiladi. Bunga xorijiy ijodkorlar, kinokompaniyalar hamda investorlar ham jalb

etiladi. Shuningdek, bolalar uchun buyuk ajdodlarimizning ibratli hayot yo‘li haqida ko‘p qismli animatsion filmlar yaratish zarurligi ta’kidlandi.

Kinoni iqtisodiyot bilan uyg‘un rivojlantirish maqsadida Buxoro, Samarqand va Toshkent viloyatlarida “erkin iqtisodiy kinohududlar” barpo etish vazifasi qo‘yildi.

Milliy seriallar bo‘yicha mavjud tizimni tubdan isloh etish, ularni g‘oyaviy-badiiy va texnik jihatdan jozibali darajaga yetkazish zarurligi ta’kidlandi. Buning uchun IT-park kabi erkin iqtisodiy zona – “Cinema park” tashkil qilish tashabbusi ilgari surildi.

To‘qqizinchidan, tasviriy va amaliy san‘at sohasini rivojlantirish bo‘yicha dastur qabul qilinadi. Jumladan, Markaziy ko‘rgazmalar zali rekonstruksiya qilinib, jihozlanadi. Badiiy fond hududida zamonaviy galereya binosi quriladi hamda 40 ta ijodiy ustaxonadan iborat Yosh rassomlar markazi tashkil etiladi. Xattotlik va miniatyura san‘ati ta’limini amaliyot bilan bog‘lash maqsadida milliy usulda qog‘oz tayyorlash ustaxonasi tashkil etiladi.

Sohada ta’lim sifatini yaxshilash, musiqa va san‘at maktablari muallimlarining oyligini oshirish, ushbu maktablarning kommunal xarajatlarini budjetdan qoplash bo‘yicha takliflar bildirildi.

Davlatimiz rahbari o‘zbek tilini o‘qitish samarasini oshirish masalasiga ham alohida e’tibor qaratdi. Milliy sertifikatga ega bo‘lgan “O‘zbek tili va adabiyoti” fani o‘qituvchilariga kelgusi o‘quv yilidan boshlab 50 foiz ustama to‘lanishi qayd etildi.

Shuningdek, boshqa tillarda ta’lim olgan hamyurtlarimizni davlat tilini o‘rganishga rag‘batlantirish choralari ko‘riladi. Boshqa tillarga ixtisoslashgan maktablarda davlat tilini o‘qitish soatlari ko‘paytiriladi. O‘zbek tili bo‘yicha xalqaro fan olimpiadasi tashkil etilishini ta’kidladi.

Jamiyatimizda kitobxonlik madaniyatini oshirish qo‘llab-quvvatlanadi. Ijodiy buyurtmalar, muallif va tarjimonlarga qalam haqi ko‘paytiriladi. Nashriyot va matbaa korxonalarining moliyaviy imkoniyatlarini kengaytirish maqsadida 5 yilga soliqlardan ozod qilinadi.

Prezidentimiz tarjima san‘atining ahamiyatiga to‘xtalib, bunday mehnatni munosib rag‘batlantirish uchun Ogahiy nomidagi xalqaro mukofotni ta’sis etish tashabbusini ilgari surdi. Internet adabiyotini rivojlantirish ham muhimligi ta’kidlanib, shu maqsadda adabiyot, kino, tarix, san‘at, folklor namunalarini qamrab olgan “O‘zbek madaniyati” portalini yaratish vazifasi qo‘yildi.

Xulosa

Ma’naviyat va ma’rifatni rivojlantirish davlatimiz rahbari e’tiborida ekanligi va 9 ta yo‘nalishda muhim tashabbuslarni ilgari surganligi, shuningdek, Yangi O‘zbekiston yoshlarini tarbiyalashda milliy ong, milliy tafakkur, milliy madaniyatni rivojlantirish, uni hurmat qilish, milliy qadriyatlarni avloddan avlodga yetkazish har bir o‘zbekning burchi ekanligini ta’kidlash lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- Karimov I.A. *"Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch"* – T.: Ma'naviyat, 2008.
- Mirziyoyev Sh.M. *"Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz"* – T.: O'zbekiston, 2016.
- Mirziyoyev Sh.M. *"Yangi O'zbekiston strategiyasi"* – T.: O'zbekiston, 2021.
- Ma'naviyat asoslari (Oliy ta'lim muassasalari uchun darslik) – T.: Ma'naviyat, 2010.
- O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari – Rasmiy nashrlar (madaniy va ma'naviy islohotlar bo'yicha hujjatlar).
- G'afurov A. *"Milliy tiklanish va ma'naviyat"* – T.: Fan, 2015.